

E. U. de Enfermería (Ourense)

Grao en Enfermería

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
O51G140V01101	Anatomía humana: Anatomía humana	1c	9
O51G140V01102	Psicoloxía: Psicoloxía	1c	9
O51G140V01103	Bioquímica: Bioquímica	1c	6
O51G140V01104	Enfermería comunitaria I	1c	6
O51G140V01105	Fisioloxía: Fisioloxía	2c	9
O51G140V01106	Estatística: Estatística	2c	6
O51G140V01107	Fundamentos de enfermmería	2c	9
O51G140V01108	Idioma moderno: Inglés técnico	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Anatomía humana: Anatomía humana				
Materia	Anatomía humana: Anatomía humana			
Código	O51G140V01101			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Ourense)			
Coordinador/a	Fernández Varela, María Milagros Cerradelo Lama, Jaime			
Profesorado	Cerradelo Lama, Jaime Fernández Varela, María Milagros			
Correo-e	jaimecerradelo@yahoo.es mfervar3@sergas.es			
Web	http://mfervar3@sergas.es			
Descrición xeral	Identificación e coñecemento da estrutura e función do corpo humano			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermía, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada as necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais y deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermía dirixidos as persoas, familias o grupos, orientados aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou cuida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermía
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B5	Diseñar sistemas de cuidados dirixidos as persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
C1	Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D7	Razoamento crítico
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D11	Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Ser capaz de comprender a terminoloxía anatómica esencial	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B5	C1	D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11
Ser capaz de comprender a anatomía descritiva e topográfica aplicada aos diversos sistemas que integran ao ser humano.		B1 B2 B3 B4 B5	C1	D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11
Ser capaz de utilizar, de forma apropiada, os conceptos básicos adquiridos sobre as estruturas dos diversos órganos e sistemas que compoñen o corpo humano		B1 B2 B3 B4 B5	C1	D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11

Contidos

Tema	
Organización do corpo humano	Que é a Anatomía? Historia da Disciplina anatómica Linguaxe científica Cavidades corporais Rexións corporais Posición anatómica Planos do corpo Termos aplicados á descrición de estruturas corporais
Sistema musculo-esquelético	Xeneralidades Sistema Esquelético: Ósos e articulacións - Rexión dorsal do tronco - Tórax - Membro superior - Membro inferior e pelvis - Cabeza e pescozo Sistema muscular
Aparello cardiocirculatorio	Xeneralidades Corazón Sistema arterial e venoso
Aparello respiratorio	Xeneralidades Arquitectura anatómica de : - Nariz - Faringe - Laringe - Traquea - Bronquios - Pulmóns
Aparello dixestivo	Xeneralidades Tubo Dixestivo Glándulas
Aparello uroxenital	Xeneralidades Sistema urinario Aparello reprodutor -Feminino - Masculino

Sistema endocrino	Xeneralidades Hipotálamo Hipófisis Tiroides Paratiroides Suprarrenales Pineal Gónadas Páncreas endocrino Timo
Órganos dos sentidos	Xeneralidades Vista Oído Olfacto Gusto Tacto
Sistema nervioso central e periférico	Xeneralidades Sistema Nervioso Central: - Medula espinal - Encéfalo Sistema Nervioso Periférico
Citología	A célula: Elementos Tipos
Histoloxía	Xeneralidades Tipos de tecido
Embrioloxía	Conceptos xerais de embrioloxía

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	53	67	120
Titoría en grupo	2	0	2
Presentacións/exposicións	5	5	10
Seminario	12	10	22
Probas de tipo test	4	40	44
Probas de resposta curta	2	25	27

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Seminario	- Actividades enfocadas ao traballo sobre diferentes temas da materia, que permita profundar ou complementar os contidos . Pódense empregar como complemento das clases teóricas. - Utilización de modelos *desmontables para a localización das distintas estruturas do corpo humano

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenrolo das actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Presentacións/exposicións	Valorarase presentación, manexo de linguaxe científica, contidos, capacidade de síntese, capacidade comunicativa, ... Nota de corte 5 Imprescindible superar cada parte para facer media	10			D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11
Seminario	Avaliación continua Realización de actividades propostas, resolución de preguntas concretas sobre a temática tratada nos seminarios, así como recoñecemento de estruturas. Asistencia obrigatoria ao 90% das horas Nota de corte 5 Imprescindible superar cada parte para facer media	30	B1 B2 B3 B4 B5	C1	D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...) Examen de 50 preguntas, obterase un punto por cada acerto. Esixírase a lo menos 30 puntos (sobre 50) para aprobar. Imprescindible superar cada parte para facer media Data de avaliación, 1ª EDICIÓN: 10/01/2018	40		C1	D1 D7
Probas de resposta curta	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Os alumnos deben responder de maneira directa e breve A resposta incompleta invalida a pregunta. Nota de corte 5. Imprescindible superar cada parte para facer media. Data de avaliación, 1ª EDICIÓN: 10/01/2018	20		C1	D1 D7

Outros comentarios sobre a Avaliación

Data de avaliación, 1ª EDICIÓN: 10/01/2018

CRITERIOS DE AVALIACIÓN OPCIÓN NON PRESENCIAL

Pruebas test, Pruebas de resposta curta, Presentación/exposición traballo sobre tema proposto. Mesmas condicións que o alumnado presencial (**40% + 20% + 10%**)

Resolución de preguntas de resposta curta sobre a temática tratada nos diferentes seminarios/recoñecemento de estruturas: **30%** Nota de corte 5

Para superar a totalidade da materia será indispensable ter superada cada unha das partes. O suspenso dalgunha parte suporá o suspenso da materia. Os estudantes que se acollan a esta opción deben solicitalo por escrito á profesora antes do 31 de outubro de 2017

SEGUNDA EDICIÓN

O alumno examínase da parte que non teña superada na 1ª edición, as condicións serán as mesmas.

Data de avaliación: 21/06/2018 CONVOCATORIA FIN DE CARREIRA

CRITERIO DE AVALIACIÓN:

PROBA TIPO TEST DA TOTALIDADE DA MATERIA: 100%. Examen de 50 preguntas, obterase un punto por cada acerto.
Esixírase a lo menos 30 puntos (sobre 50) para aprobar.

Data de avaliación: 06/10/2017

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Drake, Wayne Vogl, Mitchell, **Gray, Anatomía para estudantes**, 3ª, Elsevier, 2015

Netter, **Atlas de Anatomía Humana**, 6ª, Elsevier, 2015

Hansen, **Cuaderno de Anatomía para colorear**, 2ª, Elsevier, 2015

Paulsen, Friedrich ; Waschke, Jens, **Sobotta. Atlas de Anatomía**, 23, Elsevier, 2012

Drake, R.L., **Gray. Anatomía básica**, 2ª, Elsevier, 2013

Bibliografía Complementaria

Suárez Quintanilla, J.A., **Anatomía humana para estudantes de Ciencias de la salud**, 1ª, Elsevier, 2017

Hansen - Lambert, **Netter. Anatomía Clínica**, 1ª, Masson. Elsevier, 2006

Pró, **Anatomía Clínica**, 1ª, Panamericana, 2013

Vogl, A. Wayne; Mitchell, Adam M.W.; Drake, Richard L., **Gray. Anatomía básica**, 2ª, Elsevier, 2013

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisioloxía: Fisioloxía/O51G140V01105

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Bioquímica: Bioquímica/O51G140V01103

Enfermaría comunitaria I/O51G140V01104

DATOS IDENTIFICATIVOS**Psicología: Psicología**

Materia	Psicología: Psicología			
Código	O51G140V01102			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS 9	Sinale FB	Curso 1	Cuadrimestre 1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Ourense)			
Coordinador/a	Calle Santos, M ^a Encarnacion Isabel			
Profesorado	Calle Santos, M ^a Encarnacion Isabel Santos-Ascarza Bacariza, José Luís			
Correo-e	isabelcallesantos@hotmail.com			
Web				
Descrición xeral	A materia de psicología ten como obxectivos, describir o marco conceptual da enfermación psicosocial, en xeral. A identificación dos fenómenos psicosociais e de habilidades básicas de comunicación eficaz. Pretende outorgar aos alumnos as actitudes e coñecementos básicos da relación terapéutica. Para iso, estuda os aspectos psicolóxicos do usuario nos coidados de saúde e describe as fases do desenvolvemento evolutivo do individuo. O seu estudo tamén se centra en describir as fases do desenvolvemento humano desde o punto de vista psicosocial e o manexo de problemas relacionados coa violencia de xénero. coñecementos básicos da relación terapéutica. Estuda os aspectos psicolóxicos do usuario nos coidados de saúde. Á súa vez describe as fases do desenvolvemento evolutivo do individuo. Estudará tamén se centra en describir as fases do desenvolvemento humano desde o punto de vista psicosocial. E o manexo de problemas relacionados coa violencia de xénero.			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as súas opinións, creencias e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respetar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermedade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocuidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B17	Realizar coidados de enfermación baseándose na atención integral da saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
C9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos, e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C14	Coñecer e identificar os problemas psicolóxicos e físicos derivados da violencia de xénero para capacitar ao estudantado na prevención, a detección precoz, a asistencia, e a rehabilitación das vítimas desta forma de violencia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as creencias e valores.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación

D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D7	Razoamento crítico
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D11	Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados de aprendizaxe				
Resultados previstos na materia		Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Ser capaz de aplicar o pensamento científico á vida cotiá e laboral	A1	B4	C12	D1
	A2	B9	C14	D2
	A3	B11		D3
	A4	B17		D4
	A5			D9 D11
Saber comprender as bases psicolóxicas clásicas e as súas relacións coa enfermmería.	A1	B7	C9	D3
	A2	B8	C10	D4
	A3	B11	C14	D7
	A4		C50	
	A5			

Contidos	
Tema	
Descrición e marco conceptual da enfermmería psicosocial.	Introducción, Evolución dos coidados dos aspectos psicosociais de enfermmería. Importancia do estudo das ciencias psicosociais. Introducción Modelo biolóxico ou médico. Modelo psicodinámico ou psicoanalítico. Modelo interpersonal. Modelo conductual. Modelo existencial humanista. Modelo cognitivo. Modelo sistémico. Modelo sociolóxico ou sociocultural. Introducción. Sustrato biolóxico da conducta. Ritmos circadianos: sono e vixilia. Aplicación nos coidados de enfermmería
Identificación dos fenómenos psicosociais.	Perspectiva Holística da persona. Dimensión intelectual. Introducción. Valor adaptativo da aprendizaxe e a memoria. Aprendizaxe. Memoria. Relevancia do estudo da aprendizaxe e a memoria. (*)Introdución a Orixen da motivación Motivación intrínseca e extrínseca. Disposición motivacional do paciente. Aplicación nos coidados de enfermmería. Motivación da enfermeira no desenvolvemento da súa profesión. Introducción. Concepto e Compoñentes da emoción. Funcions das emocións. Dimensións da experiencia emocional. Aplicación dos coidados de enfermmería.
Identificar habilidades básicas de comunicación eficaz	Introducción Concepto de comunicación. Axioma da comunicación humana. Diferencias entre comunicación e linguaxe: a especificidade da linguaxe humana. Desenvolvemento da linguaxe na etapa infantil. Aplicación nos coidados de enfermmería. Actitudes básicas dos profesionais sanitarios. Sistemas para mellorar as habilidades de comunicación co paciente. Conclusión
Actitudes e coñecementos básicos da relación terapéutica	Introducción. Perspectiva holística da saúde. Algúns conceptos holísticos de interés. Perspectiva holística e coidados de enfermmería. Aspectos psico-sociais dos coidados. A enfermidade e a hospitalización. A ansiedade e o estrés como compoñentes básicos do enfermar. Aspectos psicolóxicos da dor. As perdas e o proceso de duelo. Métodos alternativos para mellorar o benestar do paciente. Técnicas relacionais en enfermmería. A relación enfermeira paciente. Aspectos psicosociais do paciente quirúrxico, do paciente crónico, e do paciente terminal. O paciente ingresado nunha unidade de coidados especiais.
Aspectos psicolóxicos do usuario nos coidados de saúde.	Procesos psicolóxicos: atención e percepción. Requisitos para a percepción do mundo externo. Factores que inflúen na percepción. Percepción de síntomas e sufrimento. Percepción social. Percepción de control. Aplicación nos coidados de enfermmería.

Fases do desenvolvemento evolutivo.	Infancia. Teorías do desenvolvemento. Evolución do neno. Experiencias de hospitalización. Adolescencia. Dimensións, biolóxica, psicolóxica, social e espiritual. Aplicación dos cuidados de enfermmería. Edad adulta. Etapas e características de la vida adulta. Dimensións, biolóxica, psicolóxica, social e espiritual. Aplicación os cuidados de enfermmería. Persoas Mayores, etapas e características. Dimensións, biolóxica, psicolóxica, social e espiritual. Aplicacións a os cuidados de enfermmería.
Fases do desenvolvemento humano desde o punto de vista psicosocial.	A persona como unidade de relación. Consideracións psicosociais básicas. As relacións interpersonais. Valores e creencias. Formación das actitudes e procesos de cambio. A relación intrapersonal. O autocuidado como estratexia para o crecemento persoal. Técnicas para desenvolver os recursos persoais. A familia e formas familiares. Sistemas sociais de apoio. A familia como sistema. Life-events, crisis y homeostasis familiar. Ciclos evolutivos e familia. A familia atípica. Outras estruturas dos roles parentais.. Factores de risco e familias en crise. A enfermreira nos grupos. Os grupos, técnicas grupais en enfermmería. O liderazgo e a capacidade de influír. O liderazgo en enfermmería. El equipo de enfermmería como grupo de traballo.
Manexo de problemas relacionados coa violencia de xénero.	Introducción e marco conceptual da violencia de xénero. Definición. Perfil del acosador-agresor. Perfil da vítima. Inicio do proceso. Descrición do proceso da violencia de xénero. Consecuencias para a vítima. Prevención e educación para a igualdade.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	25	21	46
Presentacións/exposicións	1	51	52
Traballo tutelado	1	25	26
Tutoría en grupo	2	0	2
Lección maxistral	45	45	90
Probas de resposta curta	4	5	9

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Nos Seminarios explícanse os temas prácticos traballándoos conxuntamente con materiais complementarios e fanse exercicios nos que participa o alumno sendo puntuados. Así fanse debates, role-playing e grupos de traballos.
Presentacións/exposicións	Os alumnos presentasen mediante power point os temas correspondentes á materia, serán avaliados polo profesor en función da súa calidade de contidos e presentación dos documentos e da exposición. O profesor explicará os contidos e comentaranse e serán traballados polo conxunto de alumnos-profesor, con exemplos, experiencias e reflexións puntuais. Valorarase a actitude presencial do alumno. Valorarase a participación na aula. Os alumnos que presenten o traballo en inglés, obterán 0.50 puntos.
Traballo tutelado	Os alumnos resumirán os temas e farán a súa presentación en power point. Exporanse na aula con reflexións, exemplos e vivencias por parte dos conxunto alumnos-profesor. Valórase a participación do alumno na aula.
Tutoría en grupo	En función das necesidades de explicación complementaria dalgúns temas, reuniranse por grupos de alumnos para completalo. En xeral os alumnos por grupos, poden solicitar ao profesor horas de tutoría aparte, en función das súas necesidades.
Lección maxistral	Durante o proceso de clases o profesor exporá contidos puntuais que pola súa complexidade ou necesidade de ampliación supoñan uns maiores graos de dificultade para a comprensión por parte dos alumnos. Os alumnos, se o consideran necesario, poden levantar a man para preguntar ou participar en calquera momento de clase.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Todos os alumnos que o necesiten, serán atendidos puntualmente para as explicacións sobre a organización, execución e exposición dos traballos

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Seminario	Sesions dinamicas e participativas para traballar de forma práctica e aplicada os conceptos fundamentais en psicoloxía da saúde.	20	B11	C10	D9
Presentacións/exposicións	Os alumnos presentarán mediante power point os temas correspondentes á materia, o profesor explicará os contidos e comentaranse e serán traballados polo conxunto de alumnos-profesor, con exemplos, experiencias e reflexións puntuais.	10	A2		D1
			A3		D2
			A4		D3
Traballo tutelado	Os alumnos resumirán os temas e farán a súa presentación en power point. Exporanse na aula con reflexións, exemplos e vivencias por parte dos conxunto alumnos-profesor. Os libros de lectura, 2 en principio, traballaranse da mesma forma que os temas. A participación na aula, as actitudes de respecto cara aos demais e a puntualidade, valóranse especialmente. Trátase de que os alumnos manteñan actitudes de respecto, evitando falar continuamente entre eles, e impedindo a concentración dos compañeiros.	10	B4	C9	D1
			B7	C14	D2
			B8		D3
			B9		D11
			B17		
Probas de resposta curta	Realizaranse dúas probas do tipo pregunta curta, en relación aos contidos dos temas expostos e 1 pregunta dos libros de lectura.	60	A1	C14	D1
			A5	C50	D2
					D3
					D4
					D7

Outros comentarios sobre a Avaliación

Os alumnos que non se presenten na primeira edición ou que suspendesen esta, poderán presentarse en segunda edición. Nesta, ademais de ter que realizar o exame de oito preguntas curtas, terán que entregar 2 traballos a convir coa profesora-coordinadora da materia, con quen deberán porse en contacto en tempo e forma.

Na convocatoria Fin de carreira seguirase o mesmo sistema de avaliación que na segunda edición

FECHAS DE EXAMES CURSO 2017-2018:

1ª Edición: 18/12/2017

2ª Edición: 05/07/2018

Convocatoria Fin de carreira: 30/10/2018

Comentario acerca das faltas de asistencia e a avaliación dos SEMINARIOS:

1) Permítese faltar a un seminario, sen necesidade de xustificalo pero puidendo recuperalo.

2) Falta de asistencia a seminario inferior ou igual a 2: Se se producen máis faltas de asistencia e sempre que estas sexan inferiores ou iguais a 2 faltas, procederase a avaliar ao alumnado mediante unha pregunta sobre cada seminario ao que faltase. Estas faranse un día a convir entre profesor e alumnado, ou o día do exame teórico. A superación destas preguntas supón unha puntuación entre 0-2 que se engaden ao resto de puntuacións obtidas nos seminarios que asistise.

3) Non asistir aos seminarios ou faltas de asistencia a seminarios igual ou superior a 3 : No caso de que un alumno non vaia a asistir a ningún seminario ou as súas faltas sexan iguais ou superiores a 3. Para poder optar a cualificación deberá responder a un exame dunha pregunta sobre o contido de cada seminario e elaborar un traballo supervisado sobre un seminario a escoller de entre os tratados. Neste caso, cada pregunta puntúase entre 0- 2.

4) O alumnado que se incorporen máis tarde ao curso por cuestións de matrícula, deberán recuperar eses seminarios perdidos e continuar asistindo ao resto de seminarios.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Pilar Tazón Ansola et al., **Ciencias Psicosociales**, Masson, 2000

Gloria Novel Martí et al., **Enfermería Psicosocial y Salud Mental.**, Masson, 2000

Neil Niven, **Psicología en Enfermería**, Manual Moderno, 2009

Bibliografía Complementaria

Antonio Sánchez Cabaco et al., **Decálogo para la Igualdad**, Servicio de Publicaciones de la Universidad Pontif, 2004

Juan Antonio García Madruga y Juan Delval, **Psicología del Desarrollo I**, UNED, 2010

Enrique G. Fernández-Abascal et al., **Psicología de la Emoción.**, UNED, 2010

Carmen Huici Casal y José Francisco Morales Domínguez, **Psicología de Grupos I, Estructura y Procesos**, UNED, 2004

María Teresa Sanz Aparicio et al., **Psicología de la Motivación**, UNED, 2009

Internet, **Colectivo LGBT**,

Marie France Hirigoyen, **El Acoso Moral: El maltrato Psicológico en la vida Cotidiana**, Paidós,

Louise L. Hay, **El Poder esta dentro de tí**, Online, Gratis,

Gómez Sánchez Rosario, Gómez Díaz Magdalena y Gómez Sánchez Remedios, **Manual de Atención Psicosocial**, Monsa Prayma,

Jesper Juul, **Decir no, por amor**, Herder,

Jesper Juul, **Los valores para la familia hoy**, Maeva,
John S. Rolland, **Familias, enfermedad y discapacidad**, Primera, GEDISA, 2000
Jesper Juul, **Su hijo, una persona competente**, Herder, 2011
Jesper Juul, **Aquí estoy! . Tu quien eres?**, Herder, 2012
Linda Lantieri, **Inteligencia Emocional Infantil y Juvenil**, Aguilar,
Elisabeth KÜBLER ROSS, **La Muerte: un amanecer**, Luciernaga, 2008
Boris Cyrulnik, **El amor que nos cura**, Bibioteca Crecimiento Personal,
José Navarro Gongora, **Enfermedad y familia**, Primera, PAIDOS, 2004
Cibanal Juan;Arce Sánchez; Carballal Balsa, **Técnicas de comunicación y relación de ayuda en ciencias de la salud**, Segunda, ELSEVIER, 2010

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Saúde, dependencia e vulnerabilidade social/O51G140V01412

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Bioquímica: Bioquímica				
Materia	Bioquímica: Bioquímica			
Código	O51G140V01103			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS 6	Sinale FB	Curso 1	Cuadrimestre 1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Ourense)			
Coordinador/a	Fernández Pérez, María Belén Otilia			
Profesorado	Fernández Pérez, María Belén Otilia Macia Cortiñas, Pedro			
Correo-e	belen.fernandez.perez@sergas.es			
Web				
Descrición xeral	COÑECER AS PRINCIPAIS BIOMOLECULAS DO ORGANISMO			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
C1	Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.
D1	Capacidade de análise e síntese
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D7	Razoamento crítico

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Saber as propiedades estruturais e funcionais das biomoléculas e o seu metabolismo con vistas ao exercicio da enfermaría.	A1	C1	D1	
	A2	C8	D4	
	A3		D7	
	A4			
	A5			
Ser capaz de distinguir os sistemas moleculares e os procesos implicados no almacenamento, replicación e expresión da información xenética.	A1	B2	C1	D7
	A1	B3	C1	
	A2		C3	
	A3		C7	
	A4			
Saber comprender os cambios moleculares asociados a distintas situacións fisiolóxicas e patolóxicas	A1		C1	D1
	A5		C21	D1
				D3
				D3
				D7
				D11

Contidos

Tema

Introdución á bioquímica	IMPORTANCIA DO ESTUDO DAS BIOMOLÉCULAS E A SÚA APLICACIÓN CLÍNICA.
Bioloxía celular.	ORGANIZACIÓN ESTRUCTURAL DA CÉLULA COMPARTIMENTOS INTRACELULARES ESTRUTURA DA MEMBRANA TRANSPORTE CELULAR
Bases da bioquímica: bioelementos, biomoléculas, auga e disolucións, ácidos e bases.	ESTUDO DAS ESTRUCTURAS. DISOLUCIÓNS E GASES SANGUÍNEOS.
Bioquímica estrutural: carbohidratos, lípidos, lipoproteínas, proteínas.	ESTRUTURAS E RELACIÓN CLÍNICA.
Metabolismo enerxético: mitocondrias e obtención de enerxía. Metabolismo dos hidratos de carbono. Metabolismo dos lípidos e lipoproteínas. Metabolismo nitrogenado.	METABOLISMOS E AS SÚAS ALTERACIÓNS CLÍNICAS MÁIS FRECUENTES.
Información xenética.	REPLICACIÓN , TRANSCRIPCIÓN E TRADUCIÓN. MUTACIÓNS. CONTROL DA EXPRESIÓN XENÉTICA. ENXEÑARÍA XENÉTICA CON APLICACIÓN CLÍNICA.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	31	58.5	89.5
Resolución de problemas	3	9	12
Titoría en grupo	6.5	0	6.5
Seminario	10	30	40
Probas de tipo test	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	sesións de clase expositiva de contidos
Resolución de problemas	estudos de casos, análises diagnósticos, aprendizaxe baseada en problemas.
Titoría en grupo	entrevista co alumnado, revisión e orientación para a realización das actividades.
Seminario	traballos individuais e grupales relacionados cos contidos e con aplicación clínica.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Resolución de problemas	A presentación dos exercicios resoltos correctos puntuáse a condición de que o alumno supere próbaa test nun 50%	20	A1 A2 A3 A4 A5	C1	D1 D3 D4 D7
Seminario	Exposición e participación activa na discusión dos contidos propostos. Puntuarase a condición de que o alumno supere próbaa test nun 50%.A asistencia é obrigatoria o 90% das horas	20	A1 A2 A3 A4 A5	C1	D1 D3 D4 D7
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Nota de corte 5	60	A1 A5	C1	

Outros comentarios sobre a Avaliación

De non poder asistir aos seminarios por causa xustificada e documentada, haberá unha OPCIÓN B que consistirá en 10

preguntas a maiores no exame test,sobre o impartido nos seminarios.Cualificación o 20% da totalidade da materia como nos seminarios presenciais a condición de que o alumno supere próbaa test nun 50%.

A avaliación de Xullo será a mesma que na primeira convocatoria.

Convocatoria Fin Carreira: Proba tipo test da totalidade da materia ----- 100%

Datas dos exames:

1ª Edición: 17 de xaneiro do 2018 as 17 horas

2ª Edición: 16 de xullo do 2018 as 16 horas

Convocatoria fin de carreira: 24 de outubro do 2017 as 16 horas

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

David L. Nelson;Michael M. COX, **PRINCIPIOS DE BIOQUIMICA**, 6ª, OMEGA, 2014

Gaw, Murphy, Srivastava & Cowan, **BIOQUÍMICA CLÍNICA**, 5ª, ELSEVIER, 2014

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisioloxía: Fisioloxía/O51G140V01105

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Fisioloxía: Fisioloxía/O51G140V01105

Outros comentarios

Para a avaliación continuada do alumno é imprescindible entregar a ficha persoal na primeira quincena de clase

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería comunitaria I				
Materia	Enfermería comunitaria I			
Código	O51G140V01104			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Ourense)			
Coordinador/a	Pérez Fernández, María Reyes			
Profesorado	Pérez Fernández, María Reyes			
Correo-e	mariareyes.perez.fernandez@sergas.es			
Web	http://mariareyes.perez.fernandez@sergas.es			
Descrición xeral	A materia de Enfermería Comunitaria I, pretende capacitar ao alumno para valorar as diferentes situacións de saúde e enfermidade que afectan o individuo e á familia, ao longo do seu ciclo vital, tendo en conta a comunidade, así como os factores sociais, culturais e psicolóxicos que repercuten no estado de saúde dos seus membros.			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B6	Aplicar as intervencións da enfermmería na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
C20	Capacidade para describir os fundamentos do nivel primario de saúde e as actividades a desenvolver para proporcionar un coidado integral de enfermmería ao individuo, a familia e a comunidade.
C21	Comprender a función e actividades e actitude cooperativa que o profesional deberá desenvolver nun equipo de Atención Primaria de Saúde.
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do entorno, para atender as persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes de unha comunidade
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersonais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Ser capaz de manexar o concepto saúde- enfermidade e de aplicar nocións de Demografía sanitaria.	A1 A2 A3 A4 A5		C20 C21 C23 C24	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11
Ser capaz de aplicar o Método epidemiolóxico e os Modelos causales	A1 A2 A3 A4 A5	B6 B16	C25	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11
Ser capaz de identificar las necesidades de salud de las poblaciones y grupos de interés en salud pública	A1 A2 A3 A4 A5	B6 B16	C25	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10

Contidos

Tema	
TEMA 1. SAÚDE E ENFERMIDADE	1.1. Concepto clásico de saúde e enfermidade 1.2. Factores determinantes de saúde Biología human Estilos de vida Contorna Servizos sanitarios 1.3. Saúde Comunitaria. Enfermaría Comunitaria
TEMA 2. DEMOGRAFÍA SANITARIA	2.1. Composición e dinámica da poboación 2.2. Mortalidade, natalidade, fecundidade 2.3. As migracións
TEMA 3. SAÚDE AMBIENTAL E ECOLÓXICA	3.1. Medio, saúde e problemas sanitarios 3.2. Contaminación
TEMA 4. MICROBIOLOXÍA: MEDIDAS DE PREVENCIÓN FRONTE OS AXENTES INFECCIOSOS	4.1. Microbioloxía 4.2. Medidas de prevención fronte aos axentes infecciosos: Desinfección, Esterilización, Precaucións universais
TEMA 5. EPIDEMOLOXÍA	5.1. Marco conceptual e evolución histórica. 5.2. Método epidemiolóxico

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Titoría en grupo	5	0	5
Eventos docentes y/o divulgativos	4	0	4
Seminario	12.5	24	36.5
Lección maxistral	27	30.5	57.5
Probos de resposta longa, de desenvolvemento	4	40	44
Observación sistemática	0	3	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición

Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe
Eventos docentes y/o divulgativos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por poñentes de prestixio, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	Atención persoalizada con cada alumno
Seminario	Atención persoalizada con cada alumno

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Probas para avaliación das competencias que inclúen preguntas abertas sobre un tema. Os alumnos deben desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta extensa.Exame de 10 preguntas cunha puntuación máxima posible de 10. Para superar a proba é necesario sacar como mínimo un 5	60	A1 B6 C20 D3 A2 B16 C21 D7 A3 C23 D8 A4 C24 D11 A5 C25
Observación sistemática	Técnicas destinadas a recompilar datos sobre a participación do alumno, baseados nun listado de condutas ou criterios operativos que facilite a obtención de datos cuantificables.	40	D1 D2 D4 D5 D6 D9 D10

Outros comentarios sobre a Avaliación

A data de examen é o 21 do Nadal do 2017. É indispensable aprobar cada unha das partes avaliadas cun 5 como nota mínima (o exame e a participación nos seminarios) para superar a materia

Avaliación para a modalidade non presencial: Esta modalidade pode ser escollida en dúas situacións diferentes:

A. Os alumnos que por causas debidamente xustificadas non lles resulte posible a asistencia regular aos seminarios (máis do 90%), neste caso os alumnos deberán comunicar ao comezo da materia e por escrito á profesora responsable que non van asistir aos devanditos seminarios, xustificando debidamente este feito

B. Os alumnos que por diferentes causas, sempre xustificadas, non cumpran a porcentaxe mínima de asistencia. Nos dous casos non terán opción á modalidade de avaliación continua, pasando á modalidade non presencial.

A avaliación da modalidade non presencial constará de dous partes:

1. Un exame de 10 preguntas abertas de resposta curta no que terá que sacar un 5 sobre unha puntuación de 10 para aprobar (60% da nota final).
2. Un exame de 10 preguntas sobre a temática dada nos seminarios no que terá que sacar un 5 sobre unha puntuación de 10 para aprobar (40% da nota final).

SEGUNDA CONVOCATORIA

A data do exame é o 26 de xunio do 2018 a las 11h. O alumno examínase da parte que non superase na 1ª convocatoria, o tipo de proba será o mesmo.

CONVOCATORIA FIN DE CARREIRA

A data do exame é o 4 de outubro do 2017. CRITERIO DE AVALIACIÓN: probas de resposta curta (100%), nota de corte: 5

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Martín Zurro A. y Cano Pérez J.F., **Atención primaria. Concepto, organización y práctica clínica**, 6ª, Elsevier, 2003

Mazarrasa y col., **Salud pública y enfermería comunitaria**, 1ª, McGraw-Hill Interamericana, 2003

Piedrola, **Medicina preventiva y Salud pública**, 1ª, McGraw-Hill Interamericana, 2015

Burns N y Grove S., **Investigación en enfermería**, 5ª, Elsevier, 2012

Martín-Zurro A., Jodar G., **Atención familiar y salud comunitaria**, 1ª, Elsevier, 2011

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Psicoloxía: Psicoloxía/O51G140V01102

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioloxía: Fisioloxía				
Materia	Fisioloxía: Fisioloxía			
Código	O51G140V01105			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS 9	Sinale FB	Curso 1	Cuadrimestre 2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Ourense)			
Coordinador/a	Vázquez Campo, Miriam			
Profesorado	Pérez Fernández, María Reyes Pérez Rodríguez, Raquel Ramos Asensio, Eduardo Miguel Vázquez Campo, Miriam			
Correo-e	miriam.vazquez.campo@sergas.es			
Web	http://			
Descrición xeral	Nesta materia abordase o coñecemento das bases fisiolóxicas necesarias para o correcto funcionamento do corpo humano, mediante a exposición teórica en sesións maxistras na aula, así como a explicación, aprendizaxe e práctica por parte do alumnado na aula-taller, das actividades, procedementos e coidados necesarios para a práctica asistencial enfermeira.			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
C1	Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.
C9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos, e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D7	Razoamento crítico
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D11	Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados de aprendizaxe			
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Ser capaz de comprender cal é a función normal dos distintos aparellos e sistemas do organismo normal.	A1	C1	D1
	A2		D2
	A3		D4
Ser capaz de adquirir os coñecementos fundamentais sobre os mecanismos que regulan as funcións dos distintos órganos e sistemas.	A4	C1	D3
	A5	C9	D7
			D9
			D11

Contidos
Tema

INTRODUCCIÓN Á FISIOLOXÍA	INTRODUCCIÓN Á FISIOLOXÍA. Definición. Niveis de organización. Homeostase. Mecanismos de control homeostático. Paso de sustancias a través das membranas celulares, procesos de transporte pasivo y activo.
FISIOLOXÍA DO SISTEMA INMUNE	FISIOLOXÍA DO SISTEMA INMUNE. Organización do sistema inmunitario. Inmunidade innata. Inmunidade adaptativa. Células B e inmunidade mediada por anticorpos. Células T e inmunidade mediada por células.
FISIOLOXÍA RENAL E LÍQUIDOS CORPORAIS	FISIOLOXÍA RENAL. Aclaramento renal. Filtración glomerular. Reabsorción e secreción. Procesos de transporte renal. Regulación do volume urinario.
FISIOLOXÍA SANGUÍNEA E CARDIOVASCULAR	FISIOLOXÍA DOS LÍQUIDOS CORPORAIS. Auga corporal total. Compartimentos dos líquidos do organismo. Composición química e distribución dos electrólitos nos líquidos corporais. Mecanismos que manteñen a homeostase do volume do líquido total.
FISIOLOXÍA SANGUÍNEA E CARDIOVASCULAR	FISIOLOXÍA SANGUÍNEA. Composición do sangue. Elementos formes do sangue. Tipos de sangue. Plasma sanguíneo. Coagulación do sangue. Fibrinolise.
FISIOLOXÍA CARDIOVASCULAR	FISIOLOXÍA CARDIOVASCULAR. Hemodinámica. Sistema de conducción. Electrofisioloxía cardíaca. Ciclo cardíaco. Ruídos cardíacos. Fluxo, presión e resistencia.
FISIOLOXÍA RESPIRATORIA	FISIOLOXÍA RESPIRATORIA. Ventilación pulmonar. Volumes e capacidades pulmonares. Intercambio gaseoso nos pulmóns. Transporte de gases e control da respiración.
FISIOLOXÍA DIXESTIVA	FISIOLOXÍA DIXESTIVA. Mecanismos principais do sistema dixestivo. Dixestión mecánica e química. Secreción. Absorción. Eliminación.
FISIOLOXÍA ENDOCRINA	FISIOLOXÍA ENDOCRINA. Organización do sistema endocrino. Hormonas hipofisarias e hipotalámicas. Hormonas tiroideas. Hormonas suprarrenais. O páncreas endocrino.
FISIOLOXÍA DO APARELLO LOCOMOTOR	FISIOLOXÍA DO APARELLO LOCOMOTOR. Posición anatómica. Cavidades e rexións do corpo. Planos do corpo. Organización do músculo esquelético e liso. Mecanismo da contracción e relaxación.
NEUROFISIOLOXÍA	NEUROFISIOLOXÍA. Organización do sistema nervioso. Impulsos nerviosos. Potencial de acción. Transmisión sináptica. Neurotransmisores. Líquido cefalorraquídeo. Fisioloxía dos sentidos. Sistema nervioso central e periférico.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	12	47	59
Titoría en grupo	6	0	6
Lección maxistral	56	50	106
Probas de tipo test	2	30	32
Probas de resposta curta	2	20	22

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Estudo de casos, análise diagnóstica, aprendizaxe baseado en problemas e traballos individuais e grupais relacionados cos contidos de cada módulo.
Titoría en grupo	Entrevistas co alumnado, revisión, e orientación para a realización das diferentes actividades levadas a cabo.
Lección maxistral	Exposición teórica en aula, polo profesorado da materia, en relación aos contidos que son obxecto de estudo.

Atención personalizada

Metodoloxías Descrición

Titoría en grupo	Entrevistas co alumnado, revisión, e orientación para a realización das diferentes actividades levadas a cabo.
------------------	--

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
------------	---------------	---------------------------------------

Seminario	A avaliación da parte de seminarios desta materia realizarase da seguinte maneira: A parte práctica divídese en 9 módulos (igual que a parte teórica) os cales se avaliarán do seguinte modo: Módulos 1,2,3,4,5 e 9, a través dunha proba tipo test, en relación aos contidos impartidos nos seminarios e a adquisición das competencias; esta proba equivale ao 100% da nota final desta parte; a cal se realizará, na aula e data marcada no calendario académico. Os módulos 6,7 e 8 avalíaranse ao longo do cuadrimestre no que se imparte a materia, mediante a observación das habilidades e destrezas mostradas polo alumnado, durante a realización das actividades prácticas nos seminarios, así como a súa participación nos temas expostos na aula. A puntuación para ser apto neste apartado de seminarios será de 5 ou máis puntos sobre 10. Esta avaliación suporá o 40% da puntuación total da materia. Será preciso superar todas as probas de avaliación, para poder aprobar esta parte de seminarios, o cal será necesario para poder superar a materia. A asistencia aos seminarios é obrigatoria, polo menos no 90% do total das horas asignadas, en caso contrario a/o alumna/ou, pasará a ser avaliado segundo os criterios establecidos para a "modalidade non presencial?".	40	A1 A2	C1	D4
Probas de tipo test	A metade do exame da parte teórica desta materia de fisioloxía, será de pregunta tipo test. A puntuación para ser apto neste apartado, será de 5 ou máis puntos sobre 10. É indispensable superar esta proba para poder facer media.	30	A4	C1 C9	D7 D9 D11
Probas de resposta curta	A outra metade do exame da parte teórica da materia de fisioloxía, será de pregunta con resposta curta. A puntuación para ser apto neste apartado, será de 5 ou máis puntos sobre 10. É indispensable superar esta proba para poder facer media.	30	A3 A5	C1 C9	D1 D2 D3

Outros comentarios sobre a Avaliación

Modalidade "non presencial" (seminarios).

A esta modalidade, poderase acoller o alumnado que con causa debidamente xustificada, non lle sexa posible asistir ao 90% do total de horas asignadas para os seminarios, para o cal deberán ao inicio do cuadrimestre en que se imparta a materia, comunicar ao profesorado responsable da mesma, mediante solicitude por escrito, do paso a "modalidade non presencial", indicando cal é a causa que debidamente xustificada, impide a súa asistencia aos mesmos. No caso daquelas/es alumnas/os que por diferentes motivos, e sempre xustificadas, aínda asistindo a algún seminario, non cheguen a acadar a asistencia establecida do 90%, pasarán igualmente a esta "modalidade non presencial".

A avaliación da modalidade non presencial. A/o alumna/o, deberá realizar:

Módulos 1,2,3,4,5 e 9, 1º: unha proba práctica en aula, en relación aos contidos impartidos nos seminarios da materia. Dita proba realizarase na aula e data marcada no calendario académico, para a 1ª edición. A puntuación para ser apto neste apartado será de 5 ou máis puntos sobre 10. Esta avaliación suporá o 20% da puntuación total correspondente aos seminarios. 2º: deberá realizar unha proba tipo test, en relación aos contidos impartidos nos seminarios. Dita proba realizarase na aula e data marcada no calendario académico para a 1ª edición. A puntuación para ser apto neste apartado será de 5 ou máis puntos sobre 10. Esta avaliación suporá o 20% da puntuación total correspondente aos seminarios. Será preciso ter superado estas dúas probas de avaliación, para poder aprobar a parte de seminarios da materia, o cal será necesario para poder superar a materia.

Módulos 6,7 e 8: unha proba escrita de resposta curta, farase na aula e data marcada no calendario académico para a 1ª edición. A puntuación para ser apto neste apartado será de 5 ou máis puntos sobre 10. Esta avaliación suporá o 40% da puntuación total correspondente desta parte de seminarios.

2ª edición.

O alumnado que non teña superada toda ou algunha das partes da materia (teoría e seminarios), deberá recuperala/s, nesta edición seguindo os criterios de avaliación establecidos para a 1ª edición.

Convocatoria de Fin de carreira.

Toda/o alumna/o que non teña superada a materia en anteriores convocatorias, poderá presentarse a esta convocatoria de

fin de carreira, na que prevalecerán os mesmos criterios indicados para a 2ª edición ordinaria.

Outros comentarios.

As datas oficiais de exame marcadas para esta materia nas edicións correspondentes, poderanse consultar na páxina web, no taboleiro de anuncios do centro, e nesta guía:

Datas de exames desta materia

1ª edición ordinaria:

9.05.2018

.- As 10 h a proba tipo test (teoría), na aula Magna

10.05.2018

.- As 10 h a proba tipo test (Módulos 1,2,3,4,5 e 9), na aula Magna

.- As 11 h, proba práctica, na aula taller

2ª edición ordinaria:

11.07.2018

.- As 11 h a proba tipo test (teoría), na aula Magna

12.07.2018

.- As 9 h a proba tipo test (Módulos 1,2,3,4,5 e 9), na aula Magna

.- As 10 h, proba práctica, na aula taller

Fin de carreira: 11.10.2017

.- As 12 h a proba tipo test, (teoría e seminarios), na aula Magna

.- As 10 h, proba práctica, na aula taller

Utilizarase a plataforma Faitic, da Universidade de Vigo, para manter comunicación académica-docente, co alumnado (temario, anuncios, cualificacións, etc) para o cal será necesario, que ao inicio do cuadrimestre, o alumnado revise individualmente, se está correctamente dado de alta na plataforma, para así poder utilizar este servizo.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Patton, K.T., Thibodeau, G.A., **Anatomía y fisiología**, 8ª, Elsevier, 2013

Guyton, A. C., Hall, J.E., **Tratado de fisiología médica**, 12ª, Elsevier, 2011

Silverthorn, D., **Fisiología humana : un enfoque integrado**, 6ª, Médica Panamericana, 2014

Bibliografía Complementaria

Costanzo, L.S., **Fisiología**, 5ª, Elsevier, 2014

Gal Iglesias, B., **Bases de Fisiología**, 2ª, Tébar, 2007

Mulroney, S., **Netter. Fundamentos de Fisiología**, 8ª, Elsevier, 2016

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría clínica I/O51G140V01204

Enfermaría clínica II/O51G140V01205

Introdución á enfermaría clínica/O51G140V01201

Prácticas clínicas I/O51G140V01208

Prácticas clínicas II/O51G140V01303

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/O51G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/O51G140V01103

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Estatística: Estatística				
Materia	Estatística: Estatística			
Código	O51G140V01106			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Ourense)			
Coordinador/a	Salgado Barreira, Ángel			
Profesorado	Alves Perez, María Teresa Salgado Barreira, Ángel			
Correo-e	angel.salgado.barreira@sergas.es			
Web	http://http://euenfou.webs.uvigo.es			
Descrición xeral	A Estatística xoga un papel fundamental no desenvolvemento da Ciencia, sendo un dos alicerces do método científico nas súas fases empírica e interpretativa. A variada natureza da investigación nas Ciencias da Saúde fai que a aplicación do método científico e as técnicas estatísticas resulten imprescindibles neste campo. Os profesionais sanitarios, e en particular o persoal de enfermaría, manexan habitualmente unha gran cantidade de datos (medicións de laboratorio, *antropométricas, informes sobre pacientes, ensaios clínicos, etc.) que requiren un tratamento apropiado para que resulten realmente informativos e de utilidade. Neste escenario, os métodos estatísticos permiten resumir, analizar e avaliar esta información facilitando e apoiando cientificamente a toma de decisións.			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B6	Aplicar as intervencións da enfermería na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D7	Razoamento crítico
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D11	Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Saber identificar, expor e resolver un problema estatístico. Coñecer os fundamentos da probabilidade e as medidas utilizadas para describir, resumir, comparar, e estimar a información	A1	B6	D2	
	A3	B16	D3	
	A4		D4	
	A5		D9	
			D11	
Ser capaz de adquirir elementos de xuízo crítico para valorar a súa utilización na resolución de problemas e toma de decisións nas Ciencias da Saúde	A2	B6	C8	D1
	A4	B16		D4
				D7
Ser capaz de aplicar tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados en saúde (TIC)		B16	C8	D3
				D7
				D9

Contidos	
Tema	
Estatística.	Introdución aos métodos estatísticos en ciencias da saúde. Estatística descritiva. Inferencia estatística. ppp
Estatística descritiva.	Estatística e Método científico en Ciencias da Saúde. Poboacións, Mostras e Variables (aleatorias discretas e contínuas). Estatísticos, gráficos e estudos descritivos. Distribucións de frecuencias.
Inferencia estatística.	Probabilidade. Modelos de distribucións. Inferencia de parámetros. Contrastes de hipóteses. Probas de normalidade. Estimación puntual e intervalos de confianza. Estudos probabilísticos.
Introducción aos sistemas de información sanitaria	Fundamentos de TIC en ciencias da saúde. Uso e manexo das tecnoloxías para o tratamento dos datos

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	2	4
Lección maxistral	20	28	48
Estudo de casos/análises de situacións	4	10	14
Resolución de problemas e /ou exercicios de forma autónoma	0	25	25
Seminario	22	33	55
Probas de resposta curta	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	0	2
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición dos contidos da materia polo docente.
Estudo de casos/análises de situacións	Exposición dos contidos da materia polo docente.
Resolución de problemas e /ou exercicios de forma autónoma	Descrición: prácticas autónomas. Aplicar a realización de actividades prácticas variadas relacionadas cos contidos da materia. Exercicios prácticos a través do TIC. Simulacións a través do TIC. Traballo autónomo do alumnado Obxectivo: adquirir as destrezas, coñecementos, aptitudes e actitudes recollidos nos contidos da materia mediante a interacción cos sistemas e recursos informáticos dispoñibles. Utilizar programas e recursos informáticos tanto do ámbito profesional como xenéricos.
Seminario	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e /ou exercicios de forma autónoma	Durante todo o curso estará aberto un foro na plataforma FaiTic para que os alumnos poidan consultar calquera dúbida relacionada coa resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma. Dentro da plataforma FaiTIC está disponible o mail do profesorado para calquera dúbida. Existe un horario de tutorías presenciais co profesor, o horario das mesmas detállase ao principio do curso.
Seminario	Durante os seminarios, nos que o grupo dividírase en catro subgrupos de non máis de 15 alumnos préstase unha atención personalizada do alumnado e da súa evolución.
Estudo de casos/análises de situacións	Durante todo o curso estará aberto un foro na plataforma FaiTic para que os alumnos poidan preguntar ou comentar calquera dúbida relacionada co estudo de casos. Dentro da plataforma FaiTIC está disponible o mail do profesorado para calquera dúbida. Existe un horario de tutorías presenciais co profesor, o horario das mesmas detállase ao principio do curso.
Probas	Descrición
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Durante todo o curso estará aberto un foro na plataforma FaiTic para que os alumnos poidan preguntar ou comentar calquera dúbida relacionada cas probas prácticas. Dentro da plataforma FaiTIC está disponible o mail do profesorado para calquera dúbida. Existe un horario de tutorías presenciais co profesor, o horario das mesmas detállase ao principio do curso.

Avaliación		Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
	Descrición					
Resolución de problemas e /ou exercicios de forma autónoma	Realizar todas as prácticas autónomas propostas, presentándoas no tempo e forma establecidos e estar cualificadas, todas elas, como aptas. Asistir e participar nas actividades presenciais mostrando actitude positiva en todo momento.	30	A1 A2 A3 A4 A5	B6 B16	C8 D1 D3 D4 D7 D9	
Probas de resposta curta	Proba que inclúe preguntas pechadas de resposta alternativa combinadas con preguntas de resposta curta relacionadas cos contidos da materia. O alumnado debe seleccionar unha resposta de entre un número limitado de posibilidades e responder brevemente ás cuestións expostas.	40	A1 A2 A5	B6	D1 D2 D4 D7 D9 D11	
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Proba que inclúe actividades, problemas ou casos a resolver similares aos expostos nas prácticas propostas durante o curso. O alumnado debe responder á actividade proposta, plasmando de maneira práctica os coñecementos adquiridos da materia. A superación desta proba poderá compensar a cualificación insuficiente da avaliación continua das actividades de carácter práctico.	30	A1 A2 A3 A4 A5	B6 B16	C8 D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11	

Outros comentarios sobre a Avaliación

FORMATO DAS PROBAS

- Probas de resposta curta. Proba que inclúe preguntas pechadas de resposta alternativa combinadas con preguntas de resposta curta relacionadas cos contidos da materia. O alumnado debe seleccionar unha resposta de entre un número limitado de posibilidades e responder brevemente ás cuestións formuladas. (En preguntas tipo test, 3 mal restan o valor dunha acertada)

- Probas prácticas, de execución. Probas de execución de tarefas reais e/ou simuladas. Proba que inclúe actividades, problemas ou casos a resolver semellantes aos presentados nas prácticas propostas durante o curso. O alumnado debe responder á actividade proposta, plasmando de maneira práctica os coñecementos adquiridos durante a mesma.

AVALIACIÓN DE XULLOO procedemento de avaliación na convocatoria de Xullo será o mesmo que o empregado na convocatoria de maio. Aos alumnos que teñan completadas as actividades de avaliación continuada durante as clases teórico-prácticas manteráselle esta nota na convocatoria de Xullo.

ALUMNOS QUE NON ASISTAN A CLASE E/OU NON LEVEN A CABO As ACTIVIDADES DE AVALIACIÓN CONTINUADA O alumnado que non complete a avaliación continuada terán dereito a presentarse aos exames de maio e/ou xullo pero necesitarán ter unha nota de 7 ou superior tanto na proba teórica como práctica para aprobar a materia.

CONVOCATORIA FIN DE GRAOO alumnado que o precise terá dereito a presentarse á convocatoria de fin de carreira (meses de outubro ou novembro). O formato desta proba será o mesmo que nas convocatorias de maio e xullo. A proba consistirá nunha parte teórica de preguntas test e de resposta curta e unha parte práctica de resolución de problemas.

DATAS EXAMES 2017-18Avaliación maio: 31 de maio de 2018Avaliación xullo: 3 de xullo de 2018Fin de Grao: 16 de outubro de 2017Aprobado en X.C. o 19/06/2017

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Miguel A. Martínez-González, **Bioestadística Amigable**, 3ª, Díaz de Santos, 2009

Francisca Ríos Díaz y Julia Warnberg, **Bioestadística**, 2ª, Paraninfo, 2014

Bibliografía Complementaria

J. Sentís, H. Pardell; E. Cobo; J. Canela, **Bioestadística**, 3ª, Elsevier Masson, 2003

Gail F. Dawson, MD, MS, Faaep, **Interpretación fácil de la Bioestadística**, 1ª, Elsevier Saunders, 2009

Argimon Pallas, José María y Jiménez Villa, Josep, **Métodos de investigación clínica y epidemiológica**, 3ª, Elsevier España, 2004

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Metodoloxía da investigación/O51G140V01401

Traballo de Fin de Grao/O51G140V01407

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Enfermaría comunitaria I/O51G140V01104

DATOS IDENTIFICATIVOS**Fundamentos de enfermaría**

Materia	Fundamentos de enfermaría			
Código	O51G140V01107			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Ourense)			
Coordinador/a	Ramos Asensio, Eduardo Miguel			
Profesorado	Ramos Asensio, Eduardo Miguel			
Correo-e	eduardo.ramos.asensio@sergas.es			
Web				
Descrición xeral	As transformacións que día a día producense na sociedade e os cambios que afectan á profesión de enfermaría son múltiples. Os factores de cambio discorren entre os sociais, económicos, culturais, políticos, demográficos, sanitarios, tecnolóxicos...A enfermaría ao longo da súa extensa historia estivo e está influída e condicionada por estes factores. Nesta materia preténdese coñecer a nosa historia como profesión, os diferentes modelos que foron xurdindo, como identificar as necesidades de saúde das/os cidadás/os e sobre todo a utilización do proceso de enfermaría como metodoloxía científica indispensable para "coidar" a poboación.			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada as necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenrolo dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais y deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos as persoas, familias o grupos, orientados aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cuales se diagnostica, trata ou cuida un problema de saúde.
B5	Diseñar sistemas de cuidados dirixidos as persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B8	Promover e respetar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermedade
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral da saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
C15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, dende unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
C16	Comprender desde unha perspectiva ontolóxica e epistemolóxica, a evolución dos conceptos centrais que configuran a disciplina de enfermaría, así como os modelos teóricos máis relevantes, aplicando a metodoloxía científica no proceso de coidar, desenvolvendo os plans de cuidados correspondentes.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar, a calidade e seguridade, as persoas atendidas.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións

D7 Razoamento crítico

D9 Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.

D11 Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Saber as teorías e modelos de enfermaría	A1 A2 A3 A4	B15 B17	C15 C16 C17 C18	D3 D7 D9 D11
Ser capaz de aplicar a metodoloxía científica no proceso de coidar	A5	B1 B2 B5 B6 B8 B14		D1 D2 D4

Contidos

Tema	
MÓDULO I.- Os coidados desde unha perspectiva histórica	Factores condicionantes da evolución da profesión de enfermaría a través dos tempos: Pobos primitivos-Civilizacións e culturas da antigüidade-Culturas clásicas-Idade Media, contemporánea e moderna. - Nacemento dunha profesión: Seculo XIX (Florence Nightingale) - A enfermaría nos séculos XX e XXI
MÓDULO II Conceptos que configuran a disciplina enfermeira Teoría e modelos de enfermaría	-Clasificación dos modelos e teorías -O metaparadigma enfermeiro - Modelos de enfermaría de: Florence Nightingale Virginia Henderson Dorothea Orem Hildegarde Peplau Outros modelos
MÓDULO III Aplicación da metodoloxía científica no proceso de coidar Patrons funcionais de saúde O proceso enfermeiro Desenvolvemento dos plans de coidados correspondientes	☐ O Método científico ☐ O Proceso de enfermaría: Etapas do Proceso de enfermaría: -Valoración: Patrones funcionais de M. Gordon -Diagnóstico de enfermaría: Definición Taxonomía da NANDA: Dominios e clases -Planificación NOC (Clasificación de resultados) NIC (Intervencións de enfermaría) - Execución - Avaliación
ANEXO I Principios onde se sustentan os coidados básicos	Lei xeral de sanidade Artigos máis relevantes Áreas de saúde

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	38	0	38
Seminario	37	74	111
Titoría en grupo	2	10	12
Probos de tipo test	1.5	29.5	31
Traballos e proxectos	0	33	33

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante

Seminario	Actividades a realizar polo alumnado que está enfocadas ao traballo sobre un tema específico que permitirá afondar ou complementar os contidos da materia. Empregarase como complemento das clases teóricas.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesor da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe

Atención personalizada

Metodoloxías Descrición

Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesor da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe
------------------	--

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Probas de tipo test	Constará dunha proba a realizar ao finalizar o cuadrimestre segundo o calendario oficial de exames, constará de 60 preguntas tipo test con 3 alternativas de resposta e só unha delas será a correcta. A fórmula que se utilizará para obter a puntuación neste apartado é: A-E onde A é o número de acertos e E o número de erros, as preguntas non respostadas non restan puntuación. Para facer media co resto da avaliación haberá que ter despois de aplica-la fórmula unha puntuación de 30 ou máis, ó que equivalería sobre 10 puntos a unha calificación de 5.	60	A1 B15 C15 D3 A2 B17 C16 D7 A3 C17 D9 A4 C18 D11
Traballos e proxectos	Neste apartado avaliarase a resolución dun caso práctico para desenvolver o proceso de enfermaría. Terá unha extensión máxima de 11 (sen contar a portada) follas a unha cara con letra Arial 12 pto. e un interlineado de 1.5. Para facer media cos outros apartados da avaliación terase que obter 5 puntos sobre 10.	40	A5 B1 D1 B2 D2 B5 D4 B6 B8 B14

Outros comentarios sobre a Avaliación

Avaliación para a modalidade "non presencial"

- A esta modalidade poderanse acoller aquelas/os alumnas/os que por causas debidamente xustificadas non lle sexa posible asistir con regularidade(máis do 90%) aos seminarios, para o que deberán ao comezo da materia comunicarlle ao profesor por escrito que non van asistir aos seminarios coa causa debidamente xustificada que o impida. Tamén aquelas/os alumnas/os que por diferentes causas, sempre xustificadas, aínda asistindo a algún seminario, non cheguen á asistencia do 90%.En ambos os dous casos non terán opción a modalidade de avaliación continua pasando a la modalidade non presencial.

A avaliación da **modalidade non presencial** é a seguinte:

- Un exame tipo test que constará dunha proba a realizar ao finalizar o cuadrimestre segundo o calendario oficial de exames, que será de 60 preguntas con 3 alternativas de resposta onde só una delas será a correcta. A fórmula que se aplicará para obter a puntuación neste apartado é: A-E. Onde A é o número de acertos e donde E o número de erros, as preguntas non respostadas non restan puntuación. Para facer media co resto da avaliación haberá que obter, logo de aplicar a fórmula, unha puntuación de 30 ou máis, o que equivalería sobre 10 puntos a unha cualificación de 5. Esta proba ten unha cualificación sobre o total da materia do **60%**
 - Un traballo sobre a resolución dun caso práctico onde haxa que desenvolver o proceso de enfermaría. Terá unha extensión máxima de 11 follas(contando a carátula) a unha cara con letra arial 12 pto. e un interlineado de 1.5. Para facer media cos outros apartados da avaliación terase que obter 5 puntos sobre 10. Este traballo ten unha cualificación sobre o total da materia do **10%.**
 - A resolución dun caso práctico a desenvolver na aula o día marcado do exame, que ten unha cualificación sobre o total da materia do **30%** , do mesmo xeito que nos 2 apartados anteriores para obter a cualificación parcial deberase de ter neste unha puntuación de 5 puntos sobre 10.
- Tanto na avaliación continua como na modalidade non presencial deberase de obter en cada un dos apartados ó 50% da nota parcial para facer media sumatoria entre eles. No caso de non acadar a nota do 50% en cada un dos apartados deberán de examinarse na segunda edición ordinaria en aqueles en que non conseguisen superar as competencias da materia**

Convocatoria de xullo: avaliaranse aquelas competencias que non fosen superadas na primeira edición (maio)

Convocatoria Fin de Carrera:

Constará de 2 probas: Proba tipo test que equivale ao 60% do total da materiaCaso práctico a desenvolver na aula o día do exame e equivale al 40% del total de la materia

Outros comentarios

- As datas oficiais de exame marcadas para esta materia, nas dúas edicións correspondentes, poderanse consultar na páxina web <http://euenfou.webs.uvigo.es/index.php/alumnado/exames-grao> así como no taboleiro de anuncios do centro.
- **1ª edición 21 de maio do 2018 as 10 horas**
- **2ª edición 9 de xullo do 2018 as 10 horas**
- **Convocatoria fin de carreira: 17 de outubro do 2017 as 10 horas**
- Utilizarase a plataforma Faitic, da Universidade de Vigo, para manter comunicación académica-docente, co alumnado (temario, anuncios, cualificacións, etc) para o cal será necesario, que ao inicio do cuadrimestre, o alumnado revise individualmente, si está correctamente dado de alta na plataforma, para así poder utilizar este servizo.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

N.A.N.D.A Internacional Edited by T. Heather Herdman and Shigemi Kamitsuru, **Diagnósticos enfermeros definiciones y clasificación 2015-2017**, 1ª ed., Elsevier, 2015

MOORHEAD S., JOHNSON M., MAAS M.L, SWANSON E, **Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC) :Medición de Resultados en Salud**, 5ª ed., Eslvier, 2013

BULECHEK G.M., BUTCHER H. K, DOCHTERMAN J. M. WAGNER C., **Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC)**, 6ª ed., Eslvier, 2013

MARRINER TOMEY, A., RAILE ALLIGOD, M., **Modelos y teorías en enfermería**, 7ª ed., Elsevier Mosby, 2011

ALFARO LEFEVRE, R, **Aplicación del proceso enfermero**, 1ª ed., Masson, 2006

Bibliografía Complementaria

GARCIA-M CARO.,MARTINEZ, M., **Historia de la enfermería**, 1ª ed., Eslvier, 2007

KOZIER, B., **Fundamentos de enfermería**, 8ª ed., Prentice-Hall, 2008

GORDON, M., **Manual de diagnósticos enfermeros**, 10ª ed., Eslvier, 2003

<http://www.nnnconsult.com>, **Interrelación NANDA, NOC y NIC**, Elsevier, 2017

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría clínica I/O51G140V01204

Introdución á enfermaría clínica/O51G140V01201

Prácticas clínicas I/O51G140V01208

Enfermaría materno-infantil/O51G140V01302

Prácticas clínicas II/O51G140V01303

Prácticas clínicas III/O51G140V01306

Prácticas clínicas IV/O51G140V01405

Prácticas clínicas V/O51G140V01406

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Enfermaría comunitaria I/O51G140V01104

Psicoloxía: Psicoloxía/O51G140V01102

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Idioma moderno: Inglés técnico				
Materia	Idioma moderno: Inglés técnico			
Código	O51G140V01108			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua de impartición	Galego Inglés			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Ourense)			
Coordinador/a	Rodríguez Carbajales, Ana María			
Profesorado	Rodríguez Carbajales, Ana María			
Correo-e	anarocar@yahoo.es			
Web				
Descrición xeral	1.Adquirir vocabulario e as habilidades comunicativas necesarias para poder desenvolverse en inglés en situacións básicas de enfermaría. 2. Ler e entender artigos relacionados con enfermaría.			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D7	Razoamento crítico
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D11	Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados de aprendizaxe				
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
1. Ser capaz de entender, en inglés, conferencias simples, coloquios e charlas académicas sobre temas médicos e sanitarios.	A1			D1
	A2			D3
	A3			D7
2. Ser capaz de expoñer presentacións científicas en inglés con estilo coidado.	A4	B6	C8	D2
	A5	B16		D4
				D9
				D11

Contidos	
Tema	

1. Introdución a terminoloxía de ciencias da saúde.	1.1 A admisión do paciente. Partes do corpo. 1.2 Os pacientes despois dunha operación. Tipos de dor. 1.3 Pacientes terminales. Sentimentos. 1.4 A enfermeira de distrito. Feridas. 1.5 Rehabilitación. 1.6 Movemento dos pacientes. Axudas para a mobilidade. 1.7 Escáners. 1.8 Diabetes.
2. Análisis e comprensión de textos específicos.	2.1 Textos científicos e tradución. 2.2 Estruturas gramaticais: -Presente simple/presente continuo. -Cuantificadores. -Adxectivos. -Preguntas. -Conxuncións e preposicións. -Futuro. -Pronomes. -Presente perfecto/pasadosimple. -Relativos.
3. Comprensión lectora.	3.1 Lectura. 3.2 Ideas principais. 3.3 Preguntas sobre o texto. 3.4 Redacción.
Os subtemas poden ser modificados en función do nivel do grupo.	

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	24	8	32
Lección maxistral	23	14	37
Outros	0	75	75
Titoría en grupo	4	0	4
Probas de resposta curta	2	0	2
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Seminario	1. Elaboración de exercicios de comprensión lectora e tradución sobre diferente textos relacionados con enfermaría. 2. Exercicios de listening. 3. Exercicios de speaking, debate, presentacións, etc.
Lección maxistral	1. Presentación de estruturas gramaticais e aclaración de dúbidas. 2. Presentación de vocabulario de enfermaría e exercicios.
Outros	Traballo autónomo do alumnado.
Titoría en grupo	1. Asistir e plantexar dúbidas relacionadas cos traballos a realizar. 2. Plantexar dúbidas sobre calquera dos contidos da asignatura.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminario	Traballo práctico en lingua inglesa.
Titoría en grupo	Dúbidas sobre traballos a desenvolver.

Avaliación					
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Seminario	1. Avaliación continua de participación (speaking) e asistencia a seminarios (10%). 2. Presentación en grupo (en inglés) dun traballo sobre un tema de enfermaría (10%). 3. Tradución de textos científicos (15%). 4. Entrega de exercicios . (0.5%).	40	B6 B16	C8	D4 D7 D9 D11

Probas de resposta curta	1. Examen final que constará das seguintes partes: -vocabulary (15%) -grammar (15%) -reading (15%) -writing (15%)	60	A1 A2 A3 A4 A5	D1 D2 D3
--------------------------	---	----	----------------------------	----------------

Outros comentarios sobre a Avaliación

1. Os alumnos que non se acollan o sistema de avaliación continua (asistencia, participación...), terán que realizar ademais do examen final outra proba na que se valorará o traballo feito nos seminarios.

- Elaboración e presentación en inglés dun traballo sobre un tema relacionado con enfermaría.
- Listening sobre temas vistos nos seminarios.
- Speaking sobre temas vistos nos seminarios.
- Exercicio de vocabulario

2. A asistencia aos seminarios e o aproveitamento dos mesmos supoñen un 10% da nota total, non quere dicir que todos/as os/as que asistan alcancen ese 10%.3. A realización das presentacións power-point e exposición das mesmas supoñen un 10% da nota total, o que non quere dicir que todos/as os/as que as realicen alcancen ese 10%.4. Requirese un certo esforzo por parte dos/das alumnos/as a hora da búsqueda da bibliografía necesaria para a realización dos traballos.5. É imprescindible para superar a materia ter aprobada as dúas partes (para todos os alumnos).6. Os alumnos que non superen a asignatura en primeira convocatoria, se aproban algunha das dúas partes gardaráselle esa nota para o curso seguinte.**DATA DOS EXÁMENES:Fin de Carreira: 19 de Outubro 2017 ás 11Examen Maio: 16 Maio- 2018 ás 11Examen Xullo: 13 Xullo-2018 ás 11**

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Virginia Allum and Patricia McGarr, **Cambridge English for Nursing (pre-intermediate)**, Cambridge, 2010
www.wordreference.com,

Bibliografía Complementaria

Ruth Citores and Marco Pellegrinelly, **Healthy English**, Elsevier Masson, 2009

Jean Rownan, **New English Grammar for Bachillerato**, Burlington Books, 2005

Diccionario Mosby Pocket de Medicina, Enfermería y Ciencias de la Salud, sexta, Elsevier-Mosby, 2010

<http://www.medicinenet.com>,

www.modernmedicine.com,

www.nursingtimes.net,

Recomendacións

Outros comentarios

1. Recoméndase ter unha base de inglés para poder superar a materia sen dificultade. Hai construcións gramaticais e vocabulario que se teñen que ter adquirido previamente.

2. Recoméndase seguir estudando inglés despois de ter superada a materia, xa que moita da bibliografía que van a ter que consultar para a realización do traballo fin de grao aparece en inglés.